

Ο συνεργατισμός και η συνεταιριστική οικονομία είναι το αντίδοτο στην παγκόσμια οικονομική κρίση. Ακόμη και αν αντιμετωπιστούν τα δημοσιονομικά ελλείμματα και αντιμετωπιστεί το δημόσιο χρέος της χώρας, μια βασική παρενέργεια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης δε δύναται να αντιμετωπιστεί: το πρόβλημα της διαρκώς αυξανόμενης ανεργίας.

Ας δούμε τι έχει συμβεί. Οι τεχνολογικές εξελίξεις, η ανάπτυξη της τεχνικής νοημοσύνης και ρομποτικής την ίδια στιγμή που αναπτύσσουν τις παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας περιορίζουν τη δημιουργία θέσεων εργασίας τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο τομέα. Το πλεονέκτημα της ανάπτυξης της παραγωγικότητας γίνεται μειονέκτημα για την απασχόληση. Αλλά υπάρχει μια διέξοδος. Ο Τρίτος τομέας της οικονομίας, η λεγόμενη Κοινωνική Οικονομία δύναται να προσφέρει νέες θέσεις απασχόλησης με θεσμικό εργαλείο την κοινωνική συνεταιριστική επιχειρηματικότητα.

Διέξοδος με άλλα λόγια είναι η δύναμη του συνεργατισμού. Αυτό μπορεί να συμβεί γιατί σε αντίθεση με τους άλλους τομείς της οικονομίας η συνεταιριστική επιχειρηματικότητα ξεκινάει με αντικειμενικό σκοπό την αξιοποίηση του κοινωνικού κεφαλαίου και των ανθρώπινων πόρων που σημαίνει ότι δύναται να αναληφθούν επιχειρηματικές πρωτοβουλίες όχι μόνο με σκοπό το κέρδος, αλλά με σκοπό την αξιοποίηση των ανενεργών υλικών και ανθρώπινων πόρων προς όφελος των ίδιων των συντελεστών της εργασίας και όχι του κεφαλαίου.

Αυτή είναι η τομή σε σχέση με την κοινωνική επιχειρηματικότητα και τις ΚοινΣΕπ: η διαχείριση των ανθρώπινων πόρων με αποκλειστικό σκοπό κοινωνικές επιχειρήσεις σε τομείς που απουσιάζει μεν η κερδοφορία (τρόφιμα, υγεία, διακίνηση της γνώσης και πληροφορίας κ.α.), αλλά είναι ζωτικής ανάγκης αγαθά για την αντιμετώπιση της φτώχειας και της ανεργίας.

Τα Προγράμματα Τοπ.Σ.Α. που υλοποιούνται στη χώρα μας είναι μια σημαντική ευκαιρία για τις τοπικές κοινωνίες να κατανοήσουν τις δυνατότητες που προσφέρονται για δημιουργία τοπικής απασχόλησης μέσω των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων – Κοιν.Σ.Επ., που θεσπίστηκαν με το Νόμο 4019/11. Η υποστήριξη που προσφέρει το Τοπ.Σ.Α. είναι η ενημέρωση, η επιμόρφωση και η συμβουλευτική υποστήριξη με τη δημιουργία συγκεκριμένων businessplans προς τους ωφελούμενους, προκειμένου να δημιουργήσουν τη δική τους Κοιν.Σ.Επ.

Στους στόχους του Τοπικού Σχεδίου για την Απασχόληση (Τοπ.Σ.Α.) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας με τίτλο «Κοινωφελείς Συνέργιες Επιχειρήσεων» είναι η δημιουργία 8 Κοιν.Σ.Επ. με αντικείμενο:

- ο Καλλιέργεια οπωροκηπευτικών και πρατήριο τοπικών προϊόντων
- ο Παραγωγή και διάθεση αρωματικών φυτών και βοτάνων
- ο Αναψυκτήριο και υπαίθριες δραστηριότητες στο Πάρκο Ερυμάνθου
- ο Οργάνωση και προώθηση του οικοτουρισμού & αγροτουρισμού

- ο Χειροτεχνία & ξυλογλυπτική με παραδοσιακούς τρόπους
- ο Αγγειοπλαστική
- ο Κοινωνική φροντίδα για τη Βοήθεια στο σπίτι
- ο Κοινωνικό φροντιστήριο.

Μοναδικό εργαλείο ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ οι Κοιν.Σ.Επ.

Η παρατεταμένη κρίση του κράτους πρόνοιας και η αδυναμία της αγοράς να δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας επέτρεψε την επάνοδο της χρησιμότητας των συνεταιρισμών, όπως λειτουργούσαν σε προγενέστερους χρόνους, στα πλαίσια μιας νέας μορφής κοινωνικής οικονομίας, της αλληλέγγυας οικονομίας.

Το βασικό εργαλείο πραγμάτωσης των σκοπών της κοινωνικής οικονομίας, δηλαδή της υπέρβασης των αντινομιών του κράτους και της αγοράς και της οικονομικής επανένταξης των κοινωνικά αδυνάτων, είναι οι κοινωνικές επιχειρήσεις.

Οι Κοιν.Σ.Επ. ως θεσμικό εργαλείο, βάσει του νόμου 4019/11, δημιουργούν συμπληρωματικά εναλλακτικό εισόδημα και ευκαιρίες απασχόλησης.

Συγκριτικά πλεονεκτήματα αυτής της μορφής επιχειρηματικότητας:

Απασχόληση ευάλωτων	Συμβολή στην κοινωνική οικονομία στο πεδίο της απασχόλησης ευάλωτων
Κοινωνικοοικονομική	Κοινωνική επανένταξη αποκλεισμένων κοινωνικά ομάδων και κατο
Αντιμετώπιση της ανεργίας	Αντιμετώπιση της ανεργίας σε περιοχές έντονης οικονομικής κρίσης και δημ
Κοινωνικές υπηρεσίες	Παροχή σύγχρονων, ποιοτικών κοινωνικών υπηρεσιών.
Εναλλακτικές μορφές	Προώθηση και ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών επιχειρηματικότητας
Μειωμένο κόστος συμ	Μειωμένο κόστος συναλλαγών, που επιτυγχάνεται με την αξιοποίηση ανενερ

Για την Τοπική Αυτοδιοίκηση

Έχουμε αρκετά παραδείγματα και στη χώρα μας πλέον, Αναπτυξιακών Κοινωνικών Συμπράξεων μεταξύ Κοιν.Σ.Επ. και δημόσιων φορέων ή και Δήμων. Ακριβώς επειδή το παρεχόμενο έργο των Κοιν.Σ.Επ. βασίζεται κατά κανόνα στην ανταπόκριση της ζήτησης πραγματικών κοινωνικών υπηρεσιών και παρεμβάσεων επίλυσης προβλημάτων τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα, συνάπτουν συμφωνίες με Δήμους και Περιφέρειες ως εταίροι ή ως υπεργολάβοι υλοποίησης τοπικών κοινωνικών προγραμμάτων.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αρχίζει σταδιακά να αντιλαμβάνεται τα οφέλη που της προσφέρει η συνεργασία με τέτοιου είδους επιχειρήσεις.

Για τις υπεργολαβίες σε μεγάλες επιχειρήσεις

Τα οφέλη όμως από την συνεργασία των Κοιν.Σ.Επ. δεν τα έχει αντιληφθεί μόνο η τοπική αυτοδιοίκηση αλλά και οι μεγάλες επιχειρήσεις της αγοράς οι οποίες πλέον μπορούν να αναθέσουν έργα με υπεργολαβία σε Κοιν.Σ.Επ. Η ανάθεση τέτοιων έργων στις Κοιν.Σ.Επ., παρουσιάζουν πολλά πλεονεκτήματα, αφού το χαμηλό κόστος προσφοράς των υπηρεσιών τους είναι ανταγωνιστικότερο από άποψη τιμών σε σχέση με άλλες παρόμοιες επιχειρήσεις χωρίς να γίνεται και έκπτωση της ποιότητάς τους.

Για τις υπερβολές με Αναπτυξιακές Συμπράξεις

Επίσης, πλεονεκτήματα πολλά υπάρχουν και από την συνεργασία Αναπτυξιακών Συμπράξεων με Κοιν.Σ.Επ. Οι συνεργασίες αυτές είναι πολύ αποδοτικές, αφού μπορεί να ολοκληρωθεί ένα έργο με πολύ χαμηλό κόστος και υψηλή ποιότητα συμπράττοντας από κοινού για την υλοποίηση Ευρωπαϊκών και Εθνικών προγραμμάτων. Επιπλέον, οι Κοιν.Σ.Επ. συγκεντρώνουν γύρω τους λόγω του κοινωφελούς χαρακτήρα τους και κοινωνικό κεφάλαιο, το οποίο είναι πολύ σημαντικός αξιοποιήσιμος πόρος για τις Αναπτυξιακές Συμπράξεις. Μέσα από την κινητικότητα, την ενότητα και την οριζόντια οργάνωση με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, τις επιχειρήσεις και τις Αναπτυξιακές Συμπράξεις δημιουργούνται προϋποθέσεις για την αντιμετώπιση κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της τοπικής οικονομίας, ώστε να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικότερα η κρίση.

Δυσκολίες στην ίδρυση και λειτουργία των Κοιν.Σ.Επ.

Τα εμπόδια στην ίδρυση και λειτουργία των Κοιν.Σ.Επ. συνοψίζονται στα εξής: Έλλειψη θεσμικού πλαισίου, γραφειοκρατία, έλλειψη επιχειρηματικής τεχνογνωσίας και ανάλογης εκπαίδευσης, δυσκολίες δικτύωσης και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών κ.α. Στις κοινωνικές επιχειρήσεις δεν προσφέρεται η δυνατότητα να ανταγωνίζονται με δίκαιους όρους τους παραδοσιακούς οικονομικούς φορείς. Εάν δεν ξεπεραστούν τα νομικά, διοικητικά, χρηματοδοτικά και πολιτικά εμπόδια, οι κοινωνικές επιχειρήσεις δεν θα μπορέσουν να αξιοποιήσουν πλήρως τα οφέλη της ενιαίας αγοράς, παρά τον πλούτο και την καινοτόμο ηγεσία που χαρακτηρίζουν όλα τα επίπεδα του τομέα.

Δημιουργία κοινωνικού κεφαλαίου

Το Κοινωνικό Κεφάλαιο μπορεί να ορισθεί ως συσσώρευση συλλογικής γνώσης, οργανωτικής κουλτούρας, αλληλεγγύης, κοινής εμπιστοσύνης και δημιουργικής θεσμικής λειτουργίας. Τα κοινωνικά δίκτυα και ο εθελοντισμός είναι οι βασικοί συντελεστές για τη συγκρότησή του.

Η σταδιακή επίγνωση ότι ούτε το κράτος ούτε η αγορά μπορούν να λύσουν, κατ' αποκλειστικότητα, τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, έχει φέρει στο προσκήνιο την έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου, που γεφυρώνει τη δημόσια με την ιδιωτική σφαίρα.

Το κοινωνικό κεφάλαιο συμπυκνώνει το συνεργατισμό και το αλληλέγγυο πνεύμα. Ακόμα, συμπληρώνει και υποκαθιστά σε μεγάλο βαθμό, το οικονομικό κεφάλαιο που είναι απαραίτητο για τις επενδύσεις δημιουργώντας εμπιστοσύνη στις συναλλαγές και μείωση του κόστους, καθώς ενισχύει την πιστοληπτική ικανότητα.

Ο εθελοντισμός στην εποχή μας, είναι ο βασικός συντελεστής δημιουργίας κοινωνικού κεφαλαίου. Αποτελεί κλειδί της εναλλακτικής ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας και της απασχόλησης, δημιουργώντας προστιθέμενη αξία στην οικονομία.

Δεν αναγνωρίζεται πλέον μόνο ως πράξη φιλανθρωπίας και αλληλεγγύης σε εκδηλώσεις εκτάκτου ανάγκης, όπως κυρίως συνέβαινε σε κοινωνίες του παρελθόντος, αλλά και ως

θεσμική δραστηριότητα που παράγει και διαδίδει διαρκή αγαθά στον πολιτισμό, στο περιβάλλον και στην κοινωνική μέριμνα, ως ιδιότητα που αναπτύσσει τους ανθρώπινους πόρους. Πρόκειται επομένως για μια διαδικασία που συνθέτει και εμπλουτίζει το κοινωνικό κεφάλαιο.

Αναζητώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κοινωνικού κεφαλαίου και της οργανωμένης κοινωνίας πολιτών, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι το κριτήριο της εμπιστοσύνης είναι το συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι κοινοτήτων χωρίς συνοχή. Σε δίκτυα με υψηλό επίπεδο κοινωνικού κεφαλαίου επικρατεί η αρχή της αμοιβαιότητας και της αλληλεγγύης που συμβάλλει στην ατομική ευημερία, δεδομένου ότι οι συμμετέχοντες έχουν ευχερέστερη πρόσβαση στην πληροφορία ή άλλους πόρους, οι οποίοι αυξάνουν τις ευκαιρίες ατομικής ολοκλήρωσης.

Υπό αυτή την έννοια, υπάρχουν τρεις βασικές παράμετροι οι οποίες μεγιστοποιούν το κοινωνικό κεφάλαιο:

Η εμπιστοσύνη, η οποία οικοδομείται μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα και διασφαλίζει ότι οι υποχρεώσεις και τα καθήκοντα των μελών θα διεκπεραιωθούν ομαλά.

Η πληροφορία, η οποία διοχετεύεται μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα και τις κανονιστικές ρυθμίσεις και κυρώσεις που επιβάλλονται στα μέλη των δικτύων.

Η συνεργασία, την οποία εξασφαλίζουν οι ανθρώπινες κοινότητες με συνοχή.

Παρόλο που το κοινωνικό κεφάλαιο διαθέτει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τις άλλες μορφές κεφαλαίου, είναι ριζικά διαφορετικό, κατά την άποψη ότι η δημιουργία του προϋποθέτει αλληλοεπίδραση μεταξύ μιας μεγάλης ομάδας ανθρώπων.

Με λίγα λόγια το κοινωνικό κεφάλαιο αυξάνει, όταν οι άνθρωποι συνεργάζονται σε εθελοντικές οργανώσεις και όταν επικοινωνούν μεταξύ τους.